

Bazovica ni le redna si naš dom,
čeprav slovenska, kerite so to deka
draga spominja, tebe nositi bomo
pohod kvartirski tepki si obala
Slovko prijeto, Bazovica

KAŽIPOT

mesočnik slovenske skupnosti na Reki in v PGZ

ISSN 1845-5034

oktobr 2011

letnik VII

Kažipot

Mesečnik slovenske skupnosti na Reki in PGŽ
tel.: 324 321, 215 406, faks: 334 977

Urednica: Marjana Mirkovič
marjana.mirkovic@ri.b.com.hr
tel.: 091 593 6086

Priprava, prevodi in oprema besedil
Marjana Mirkovič v okviru projekta SI-T

Lektorica Darka Tepina Podgoršek

Izdajatelj:

Slovenski dom KPD Bazovica, Podpinjoli 43, Reka
bazovica@bazovica.hr, zanj: Milan Grlica

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka
Podpinjoli 43, Reka
vj.slo.nm.rk@gmail.com, zanj: Boris Rejec

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ
Podpinjoli 43, Reka
vj.slo.nm.pgzo@gmail.com, zanj: Dimitrij Jelovčan Bulatovič

ISSN 1845-5034

Oblikovanje, prelom in tehnično urejanje: Kristin Stock

Tisk: Tiskara Sušak

Mesečnik finančno podpira jo:
Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
Primorsko-gorarska županija
Mesto Reka
Svet za narodne manjšine RH

Naklada je 600 izvodov

Na naslovnici: Bazovica 2011. Foto: Anita Hromin

Karikaturni:
Bojan Grlica

Slovenski dom KPD Bazovica

tel.: 215 406, 324 321, faks: 334 977

tajništvo, knjižnica in klubski prostori
torek in četrtek: 10.00-12.00, 18.00-20.00

Dop. pouk slovenščine: ponedeljek, začetniki: 17.00-18.30
nadajevci: 18.30-20.00

MePŽ, vaje, ponedeljek: 18.00-20.30

Dramska skupina: po dogovoru

Folklorna skupina: sreda, 19.00-20.30

Plesna skupina: ponedeljek, 20.00-21.30, sreda, 20.45-22.00

Planinska skupina: torek, 20.00-22.00

Fotografska skupina: drugi in zadnji četrtek: 18.00

Mladinska skupina: po dogovoru

www.bazovica.hr/mladinci

Kažipot oktober 2011, št. 77, letnik VII

O	obvestilo.....	3
d	dogodki.....	4
n	napovednik.....	16
n	novo na knjižnih policah.....	21
n	nespregledano.....	23
a	aktualno.....	23
Z	zanimivosti.....	24
š	študij v RS.....	24

EGON; MILIJONAR

EGON IMAŠ 30 SEKUND :
NUTRICIONISTI
GOVORIMO, O...

VSE JE TOČNO
ODGОВOR JE, DA!

A O GEMIŠTU

B O HRANI

C O OROŽJU

D O KRZNU

NUTRICIONISTI
SO LOVCI NA
NUTRIJE

1. september
 Pouk slovenščine in slovenske kulture na
 Hrvaškem 2011/2012

V novem šolskem letu se je v slovenskih društvih na Hrvaškem nadaljeval oziroma znova začel (po enoletnem premoru v Buzetu) dopolnilni pouk slovenščine in slovenske kulture, organiziran v sodelovanju z ministrstvom za šolstvo in šport RS. V prostorih društev na Reki in v Pulju ter šol v Čabru in Buzetu poučuje učiteljica iz Slovenije Dragica Motik, profesorica zgodovine in zemljepisa, z bogatimi izkušnjami na področju dela z zdomci, izseljenci in priseljenci, sicer zaposlena kot višja svetovalka II za mednarodno sodelovanje na Zavodu RS za šolstvo, ki bo odslej v polnem - in ne več polovičnem - delovnem času opravljala dejavnost na Hrvaškem. Po podatkih ministrstva je za pouk prijavljenih skupno 85 udeležencev (30 srednješolcev in odraslih na Reki, 8 otrok in 4 odrasli v Pulju, 7 otrok in 12 odraslih v Buzetu ter 24 učencev in dijakov v Čabru). Pouk poteka tudi v Splitu, kjer ga ves čas od šolskega leta 1993/94 poučuje učiteljica Vera Hrga, prijavljenih je 6 otrok, 8 mladostnikov in 8 odraslih, in v Zagrebu, kjer ga od leta 1994 poučuje Marja Crnković, prijavljenih je 42 odraslih. Pouk je organiziran tudi v Osijeku, poleg enega mladostnika je vpisanih še 13 odraslih, poučuje pa predsednica društva SKD Stanko Vraz Sabina Koželj Horvat. Tečaj slovenskega jezika organizira tudi društvo Slovenski dom v Karlovcu. Za udeležence je pouk večinoma brezplačen, ponekod je obvezno članstvo v društvih.

V skladu s hrvaško manjšinsko zakonodajo se bo pouk slovenskega jezika v tem šolskem letu predvidoma začel tudi v Drugi varaždinski gimnaziji, kjer je zanimanje zanj izrazilo več kot šestdeset dijakov. Pobuda za organizacijo pouka dve uri na teden po modelu C je v postopku, ministrstvo za znanost, izobraževanje in šport RH pa bo - kot so sporočili z uprave za narodne manjšine - izdalo soglasje po tem, ko bo sprejelo mnenje Agencije za vzgojo in izobraževanje.

Ni pa še uradne informacije o poteku pouka v obmejnih osnovnih šolah v Varaždinski županiji, za kar je zainteresiranih več sto udeležencev; naj omenimo samo primer OŠ Cestica, kjer je željo po vključitvi v krajši program slovenščine izrazilo več kot sedemdeset učencev. Pouk naj bi v šolah na tem območju potekal v sodelovanju s slovenskim ministrstvom za šolstvo in šport, ki bi zagotovilo učitelje, a kot kaže, se letos še ne bo začel.

Na osnovni šoli Pečine na Reki pa se učenje slovenščine po tem modelu uspešno nadaljuje že tretje šolsko leto. Odprt je za učence vseh osnovnih šol na Reki, poučuje ga učiteljica Vida Srdoč, prijavljenih pa je znova več kot trideset učencev (34): 18 iz nižjih (2. in 3. razred) in 16 iz višjih razredov.

Marjana Mirković

Iz dejavnosti OŠ Pečine izlet OŠ Pečine v Kranjsko Goro

Na izlet v Kranjsko Goro 26. maja je šlo 32 učencev OŠ Pečine, ki obiskujejo pouk slovenščine kot izbirni predmet, in tri učiteljice (Marjanka, Monika in Vida). Krenili smo ob 6.30 uri izpred šole. Formalnosti na meji so bile kmalu opravljene. Na poti po avtocesti smo se ustavili na počivališču Lom.

Ob desetih smo že bili v Mojstrani in tam smo obiskali Slovenski planinski muzej. Všeč so nam bili zasloni na dotik, s katerimi smo se »povzpeli« na najvišje vrhove Julijcev. Tudi bivak, v katerem je prostora za šest oseb - nas pa je seveda šlo noter kar deset - in z bliskanjem, gmenjem in tresenjem ponazarja nevihto v gorah, je bil zelo oblegan. Učiteljice smo se strinjale, da bi jih morali začeti množično proizvajati, saj bi vsaka šola potrebovala vsaj enega za učence, ki so včasih malo preveč razgreti. Potem ko smo se prav vsi vpisali v spominsko knjigo, smo krenili proti Planici. Četudi je bila smučarska skakalnica velikanka v tem času že brez snega, smo vendarle občudovali pogum vsakega smučarskega skakalca, ki si upa spustiti dol.

V OŠ Josipa Vandota v Kranjski Gori nas je najprej pozdravila ravnateljica, potem pa so nam učenci zapeli Kekčevo pesem. Seveda smo se

jim pridružili tudi mi, saj smo v zadnjem mesecu pred izletom postali pravi strokovnjaki za Kekca in njegove zgodbe z gledanjem filmov, branjem knjige in s poslušanjem pesmi. Kekčev pesem smo peli tudi v avtobusu in v Kekčevi deželi, kamor smo šli po kosilu in druženju z osnovnošolci iz Kranjske Gore.

V Kekčevo deželo smo se pripeljali z Bedančevim avtobusom, ker je bil naš za tako ozko in strmo pot pač prevelik. Vodnik, ki je bil z nami še od Planice, je bil zelo radoveden, kaj vemo o Kekcu, Bedancu, teti Pehti, Rožletu, Mojci, Brinclju in drugih junakih. Na njegovo začudenje so naši otroci pravilno odgovorili prav na vsako njegovo vprašanje. Tudi na to, koliko kapljic je v vsako oko dal Kekec Mojci, da je spregledala. Žal pa Bedanca in tete Pehte nismo videli, pa prav njiju so otroci najbolj pričakovali. Na koncu obiska Kekčeve dežele smo morali prečkati še gorski potok, kjer so si nekateri natočili bistro vodo, drugi umili noge, nekateri pa so se učili tudi plavati.

Na poti nazaj smo se še enkrat ustavili na Lomu, seveda z druge strani avtoceste, kjer imajo igrala. Domov smo srečno prišli okrog devetih zvečer.

Vida Srdoč

Z izleta. Foto: Vida Srdoč

1. september

PGŽ, Reka

Ustanovna seja Sveta SNM PGŽ

Primorsko-goranska županija je na prvo ustanovno sejo sklicala svet slovenske narodne manjšine. Sejo je vodil predstavnik PGŽ Gianni Juras, navzočih pa je bilo skoraj vseh 25 članov sveta slovenske narodne manjšine na županijski ravni, med katerimi je večina (14) sodelovala v dosedanjih dveh mandatih. Na dnevnem redu je bila izvolitev predsednika sveta, na predlog predsednika KPD Bazovica Milana Grlice so na to dolžnost navzoči potrdili Dimitrija Jelovčana Bulatovića, podpredsednica v novem mandatu pa je Ana Lipovac. Vodstvo sveta sta tako prevzela člana mlade generacije. Dimitrij Jelovčan Bulatović je po seji napovedal, da bodo prednostne naloge sveta *brez dvoma malo več aktivnosti v Bazovici, posebej za mlade, posebej tudi za starejše, usmerjenost v bogatejše aktivnosti, bogatejši program, da to dvignemo na neko večjo raven, kar naj bi, kot je dejal, konkretno veljalo za področje mladine, ker je podpredsednica njena predstavnica. Dejaj je še, da si bodo prizadevali privabiti čim več mladih v Slovenski dom, potrdil pa je tudi sodelovanje v morebitni koordinaciji svetov. Pričakovati je torej obogatitev dosedanjega dela, ki je v sodelovanju s svetom na mestni ravni obsegalo redna tedenska dežurstva, pripravo mesečnega glasila, prosvetno in založniško dejavnost ter pobude za učenje slovenščine. Gianni Juras pa je v izjavi po seji med drugim pohvalil dosedanje, zglodno dejavnost sveta in izrazil upanje, da bo tako tudi v prihodnje. Povedal je še, da je županija vsem sedmim svetom zagotovila sredstva za promocijo volitev, sicer za polovico manjša kot doslej, 750 namesto dosedanjih 1.500 kun na člana, a so zelo pomembna za svet, ki ima med slovenskimi manjšinskimi sveti na tej ravni verjetno najmanjšo finančno podporo v znesku le 29.000 kn na leto za program in vse stroške. Po uradnih podatkih so bili na volitvah 10. julija, na katerih je za kandidate, ki jih je predlagalo društvo Slovenski dom KPD Bazovica, glasovalo 37 od skupno 2.213 vpisanih volivcev, izvolje-*

ni naslednji člani/ce Sveta slovenske narodne manjšine PGŽ: Jasmina Dlačič (23, tretji mandat), Milan Grlica (22, tretji mandat), Zdenka Jelovčan (22, prvi mandat), Dimitrij Jelovčan Bulatović (21, tretji mandat), Ivan Harej (20, prvi mandat), Bris Rejec (20, tretji mandat), Vasja Simonič (20, tretji mandat), Jasna Zazijal Marušič (20, tretji mandat), Zarja Dlačič (19, prvi mandat), Boža Grlica (19, prvi mandat), Marijana Košuta Banković (19, tretji mandat), Dragica Rizman (19, tretji mandat), Ema Udovič (18, tretji mandat), Ljudmila Barbačić (17, tretji mandat), Marija Birk (17, tretji mandat), Loredana Jurković (17, tretji mandat), Ana Lipovac (17, prvi mandat), Danilo Troha (17, prvi mandat), Marta Vitaz (17, tretji mandat), Ana Hromin (16, prvi mandat), Ema Harej Kraljić (15, prvi mandat), Zdenka Kallan Verbanac (15, prvi mandat), Marko Marušič (15, prvi mandat), Marija Travner (15, tretji mandat), Luka Verbanac (13, prvi mandat).

Marjana Mirković

Podatki o svetih in predstavnikih v RH bodo objavljeni v naslednji številki Kažipota, informacija pa je tudi na spletni strani www.rtvslvo.si/slovincivsosrednjihdrzavah/novice/hrvaska

2. september
HKD, Reka
Festival Zoom
Janez Janša, Janez Janša Janez Janša

Več nas je, prej bomo na cilju je dokumentarna predstava, uvrščena na program letošnjega festivala Zoom v organizaciji društva *Drugo more* na Reki. Predstavlja potek in posledice umetniškega projekta, s katerim so umetniki Emil Hrvatini, Žiga Kariž in Davide Grassi spremenili svoje ime v ime Janez Janša. V predstavi se avtorji ukvarjajo z vprašanjem spremembe imena in priimka, navajajo različne primere z različnih koncev sveta, razloge za spremembe, podatke o postopkih in zakonih v raznih državah ter o posledicah, ki jih je v njihovo življenje prinesla ta akcija, ki jo komentirajo in ocenjujejo različni slovenski teoretiki, psihologi in književniki, javne osebe, pa tudi člani družin omenjenih umetnikov, ne pa tudi

sam Janez Janša, politik. Umetnikom je vsekakor uspelo pokazati, da če že politika vstopa v naša življenja, je mogoče tudi obratno. Predstava v izvedbi performerja in dokumentarista Dražena Dragojevića je v Hrvaškem kulturnem domu na Sušaku naletela na dober sprejem. V njej je sodelovala tudi umetnica Ivana Muller, ki je brala monolog Julije, sicer pa je predstavo mogoče parafrazirati s Shakespearejem, kot so zapisali na spletni strani producenta www.maska.si: *Ali bi vrtnica drugače dišala, če bi ji ime bilo Janez Janša?*

Predstava bo 20. oktobra tudi na programu letošnjega gledališkega festivala Borštnikovo srečanje v Mariboru.

Janez Janša, doma iz Matuljev in z nekdanjim imenom Emil Hrvatini, je na festivalu Zoom sodeloval tudi lani in bil posebej predstavljen, največ pozornosti pa je bil pozneje deležen zaradi škandalozne prijave reškega performerja in branitelja Kreša Mustača zaradi rezanja hrvaške zastave v okviru razstave, s čimer naj bi *zalil simbole hrvaške države*. Županijsko državno tožilstvo je v drugi polovici septembra letos zavrnilo njegovo kazensko prijavo proti Janezu Janši in društvu *Drugo more* ter Muzeju moderne in sodobne umetnosti, kjer je dogodek potekal.

Marjana Mirković

Dražen Dragojević. Foto: www.maska.si

2. september
Novosti

Samostojni srbski tednik Novosti, ki je poleg italijanskega dnevnika *La voce* del popola edini manjšinski časopis, ki ga je mogoče kupiti v kioskih, je v številki z dne 2. septembra (str. 37) objavil peti prispevek o kninskem nogome-

tнем klubu Dinara z naslovom Antifašistična tradicija. Avtor Drago Kovačević med drugim omenja antifašistično tradicijo kluba in navaja podatek, da je leta 1938 kot poročnik kraljeve vojske v Knin prispel takrat triindvajsetletni Ljubo Šerčer, poznejši slovenski narodni heroj. Ljubo Šerčer se je pridružil nogometnemu klubu Dinara in v njegovi sestavi odigral zadnjo tekmo v Drvarju jeseni 1940. Po začetku vojne se je vključil v Osvobodilno fronto Slovenije, italijanska okupacijska vojska pa ga je zajela novembra 1941 in istega leta je bil skupaj s šestnajstimi soborci ustreljen. Tednik tudi omenja, da je o delovanju kluba Dinara in njegovi partizanski preteklosti zelo navdihneno znal pripovedovati njegov nekdanji soigralec in soborec, znani novinar, tudi dopisnik Dela in Večera, Jug Grizelj.

Marjana Mirković

6. september
Galerija Kortil, Reka
Letna razstava HDLU

Selekcijo za letošnjo letno razstavo Društva hrvaških likovnih umetnikov je pripravil slovenski likovni kritik Andrej Medved. Na 65. razstavi je bil v vrsti avtorjev s svojimi deli tudi tokrat zastopan Dragan Karlo Došen, večletni član in pevec društva KPD Bazovica.

7. september
Slovenščina v reških vrtcih

Na naslov Sveta slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije je 7. septembra prispel dopis, datiran sicer z dne 20. julija, v katerem Ministrstvo za znanost, izobraževanje in šport RH daje zelo pozitivno mnenje na predstavljen krajši program uvedbe slovenščine v ustanovi Otroški vrtec Reka (OVR). Podpisana ravnateljica Jasenka Denovič se je o programu, ki ga je pripravila Vesna Katič v sodelovanju z urednico Kažipota, pohvalno izrazila in pobudniku - svetoma slovenske narodne manjšine na mestni in županijski ravni v preteklem mandatu - izrekla vse čestitke, zahvalo in upanje, da bo pobuda zaživela in tako uresničila pravico do vzgoje in izobraževanja na predšolski ravni.

Postopek v nadaljevanju predvideva verifikacijo programa, ki ga OVR pošlje ministrstvu, za izvedbo in sredstva pa je pristojno Mesto Reka, v okvir katerega sodi ta predšolska ustanova. Žal je pri teh korakih nastal zastoj, pričakovati pa je, da se bo program, ki smo ga na naslov vrtca znova poslali, začel uresničevati do konca tega leta, kot je bilo napovedano.

Marjana Mirković

10.-17. september
Artum
Mestni muzej, Antična vila rustika, Umag

Mesto Umag je v okviru Tedna istrskih muzejev organiziralo več prireditev, ki so obogatile kulturni utrip in turistično ponudbo tega slikovitega in živahnega obmorskega mesta. Potekale so v mestnem muzeju in arheološki lokaciji z ostanki antične vile rustike iz obdobja od prvega do četrtega stoletja. Na programu je bila med drugim tudi razstava 1. Umaški salon in v tem okviru predstavitev knjige Grožnjan, istrsko mesto umetnikov, avtorja akademskega slikarja Roka Zelenka. O knjigi je v pogovoru z avtorjem spregovorila arheologinja Narcisca Bolšec Ferri.

V soboto, 15. septembra, je v programu Oživiljanje antike akademski kipar Marko Zelenko vodil klesarsko delavnico, katere namen je bila seznanitev z antično obdelavo kamna, arheologinja Narcisca Bolšec Ferri pa je vodila delavnico o oblačenju.

Marjana Mirković

Grožnjan, iz avtorjevega arhiva za monografijo.

9. september
Narodni dom, Trst
Vstala Primorska si v novo življenje

V okviru vrste pobud Bazovica 2011 je bila na novinarski konferenci v Narodnem domu v Trstu predstavljena knjiga z naslovom Vstala Primorska si v novo življenje. Kot sta v imenu organizatorja zapisali krovni organizaciji, Slovenska kulturno-gospodarska zveza (SKGZ) in Svet slovenskih organizacij (SSO), prihaja knjiga v letu, ko mineva 70 let od ustanovitve Osvobodilne fronte, in prav v dneh, ko je poteklo 64 let od priključitve Primorske k matični domovini. Z besedami sodobnikov, politikov, zgodovinarjev in publicistov, pa tudi z umetniško besedo skupno 106 različnih avtorjev ter 40 slikarskimi in kiparskimi upodobitvami zbornik bralca popelje v obdobje petinštiridesetih let (1945-1990), ko se je na Primorskem na ruševinah druge svetovne vojne in v razmerah časa, ki je sledil, ustvarjala, med osvoboditvijo in osamosvojitvijo, nova podoba zahodne Slovenije na obeh straneh državne meje med Jugoslavijo/Slovenijo in Italijo.

Knjigo je izdal Goriški muzej v sodelovanju s SKGZ in SSO, Območnim odborom Zveze borcev za vrednote NOB iz Nove Gorice in Raziskovalno postajo ZRC SAZU Nova Gorica. Zbornik je uredil zgodovinar in publicist Branko Marušič, oblikoval ga je Pavel Medvešček. Knjiga je na prodaj v Trstu.
Marjana Mirković

11. september
Bazovica, Italija
Šesti bazoviški pohod, 81. obletnica

Kot je primerno za prave planince in pohodnike, najprej vremenska napoved: sončno, brez oblakov, dežja in vetra. Splošno vroče in soparno.

Udeleženci: 25 članov planinske skupine Bazovica iz Reke. Tokrat je bil vodja pohoda in izleta mladi Andrej Mohar. Peljal nas je »Brko« v malem avtobusu, saj nas je bilo komaj 15. Pohod: Bazovica (center)-Kraški rob nad Glinščico (s prečudovitim razgledom na Trst)-Pesek-Kokoška (672 m. n. m.)-Gmajna pri Bazovi-

ci (pri spomeniku); manj udeležencev pohoda kot lani.

Majhna skupina udeležencev, ki zaradi »tehničnih« motenj ni zdelala Kokoške, se je ves dan motovili po kraškem robu, po senčnih stezah v hosti, a prav resnično, kadar greš počasi, več vidiš in veliko fotkaš (besede Anite H.)

Organizatorji pohoda: AŠZ Sloga iz Bazovice, nosilec organizacije pohoda Viktor Stopar, ki je organiziral vseh trideset pohodov.

Pohod in proslava so bili organizirani ob 81. obletnici usmrtnice štirih mladeničev. Ferdo Bidovec, Franjo Marušič, Zvonimir Miloš in Alojz Valenčič so bili prve žrtve fašističnega terorja, umrli pa so zaradi prizadevanja za spoštovanje vrednot svobode, enakopravnosti in bratstva.

Slovesnost na gmajni pri spomeniku se tradicionalno začne s prihodom pohodnikov ob spremljavi harmonike, starih partizanskih pesmi iz stoterih grl in ob plapošanju zastav.

Prihod pohodnikov na gmajno pri spomeniku.
Foto: Jasna Zazijal-Marušič

Pohoda se je udeležilo 11 članov naše Planinske skupine. Med korajžno skupino je bila tudi nova članica Planinske skupine in hišnica Slovenskega doma Irena Valkai. Pot je prehodila brez težav. Iskrene čestitke.

Skupinska slika - tokrat smo vsi skupaj.
Foto: Anita Hromič

Slavnost se je začela z nagovori. Vsak nagovor je bil v slovenščini in italijanščini, kar je tudi temelj enakosti in razumevanja.

Na gmajni je bilo veliko ljudi, starejših, mladih družin in veliko otrok, nekateri v nahrbtnikih in vozičkih. In veliko psov. Eden je simpatično lajal pri vsakem ploskanju. Ker smo veliko ploskali, je lastnica morala psa odpeljati.

Polaganja vencev k spomeniku se je z vencem udeležila tudi KPD Bazovica iz Reke.

Venec KPD Bazovica polagata Metka Košuta in Andrej Nahar. Foto: Anita Hromin

Po kratkem sprehodu v središče Bazovice smo kosili in ob spremljavi harmonike zapeli. Tudi tokrat smo se morali posloviti od nam že starih znancev in prijateljev z obljubo »Vidimo se k letu«.

Po prijetni vožnji našega šoferja smo prišli domov. Andrej ni gostobeseden kot njegov oče in smo mu morali sklepne besede prišepetati. Vidimo se na 37. Bazoviškem pohodu. Jasna Zazijal - Marušič

13. september Mestna hiša, Reka Ustanovna seja Sveta SNM Mesta Reka

Po neuspešnem sklicu prve seje 6. septembra, na kateri ni bilo kvoruma, je svetovalka za vprašanja narodnih manjšin pri Mestu Reka Verena Lelas Turak novo sejo znova sklicala za teden dni pozneje. Tokrat uspešno, Svet slovenske narodne manjšine (SNM) Mesta Reka je bil ustanovljen, predsednik je Boris Rejec, v dosedanjem mandatu podpredsednik in z dobrimi stiki in izkušnjami s predstavniki drugih manjšin v okviru koordinacije na mestni ravni. Podpredsednik Sveta SNM Mesta Reka je mladi Marko Marušič.

Po uradnih podatkih so bili na volitvah 10. julija, na katerih je za kandidate, ki jih je predlagalo društvo Slovenski dom KPD Bazovica, glasovalo 31 od skupno 1.071 vpisanih volivcev, izvoljeni naslednji člani/ce Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Reka: Jasmina Dlačič (21, tretji mandat), Milan Grlica (18, tretji mandat), Boris Rejec (18, tretji mandat, predsednik), Ivan Harej (17, prvi mandat), Dimitrij Jelovčan Bulatović (17, tretji mandat), Loredana Jurković (16, tretji mandat), Marijana Košuta Banković (19, tretji mandat), Marko Marušič (16, prvi mandat, podpredsednik), Dragica Rizman (16, tretji mandat), Ana Hromin (15, prvi mandat), Ana Lipovac (15, prvi mandat), Ema Udovič (15, tretji mandat), Ljudmila Barbalič (14, tretji mandat), Marija Birk (13, tretji mandat), Marija Travner (13, tretji mandat).
Marjana Mirković

Verena Lelas Turak. Foto: Marjana Mirković

15. september
SSK Ljubljana
Predstavitve Bazovice v SSK v Ljubljani

Precej zaskrbljeni, ali bomo dobro opravili nalogo predstavitve našega društva, smo se v lepem sončnem vremenu 15. septembra napotili v Ljubljano: Petra Aničič, Ana Lipovac, Ira Petris, Luka Verbanac in jaz, Anita Hromin.

Najprej smo obiskali Arhitekturni muzej, ustanovo za področje arhitekture, urbanizma, dizajna in, kar nas je najbolj zanimalo, fotografije. Muzej je v Fužinskem gradu, ki ga je postavila družina Khisl v prvi polovici 16. stoletja. Sprejel nas je dr. Primož Lampič in nam potrpežljivo razkazal najstarejše fotografije in nekatere fotoaparate preteklega obdobja.

Nekaj prostega časa smo imeli za ogled mesta ali opravke in že je napočil čas, da gremo na Cankarjevo 1, kjer ima svoje prostore Svetovni slovenski kongres (SSK). To je organizacija, ki deluje od osamosvojitve Slovenije in povezuje Slovence doma in po svetu.

Pozdravila nas je Sonja Auguštin, generalna sekretarka Svetovnega slovenskega kongresa, in nam razložila delovanje organizacije. Osrednji gost je bil g. Rudi Merljak iz Urada Vlade RS za zamejce.

Slovensko kulturno društvo Gorski kotar sta predstavila Jelena Malnar in predsednik društva Slavko Malnar. Kantavtor Matija Turk je pel in igral na harmoniko, recitirala je mlada pesnica Ivana Malnar, Damjan Kovač pa je predstavil svojo razstavo slik.

Slovenski dom KPD Bazovica, vse skupine in njihovo delovanje je podrobno predstavila Ana Lipovac. Razstavo fotografij Realnost naših objektov je predstavila Petra Aničič. Kitarist Luka Verbanac je igral skladbe svetovnih in slovenskih skladateljev. Ivan Harej, ki se nam je priključil ravno ob pravem trenutku, je celo zadevo posnel, Ira Petris in jaz pa sva vse fotografirali.

Med številnimi obiskovalci so dogajanje pozorno spremljali tudi prijatelji naše planinske

skupine: Brane Kreb iz PD RTV Ljubljana ter Alenka Sakežek in Jan Skoberne iz PD Iskra Ljubljana.

Po prireditvi sta Ana in Petra predstavili naše društvo še za radijsko oddajo Sotočja (Radio Slovenija 1, na programu ob ponedeljkih ob 20.00 in na spletni strani dostopna v arhivu, op. ur.).

Anita Hromin

Petra Aničič, Ana Lipovac in Lucijan Verbanac.
Foto: Ira Petris

Ivana Malnar. Foto: Ira Petris

Slavko Malnar in Jelena Malnar. Foto: Ira Petris

Damjan Kovač. Foto: Ira Petris

15. september Kip Ščitomirja Vilharja

Mladi umetnik Damjan Kovač iz Prezida je svojemu rojstnemu kraju podaril kip enega najpomembnejših Prezidancev, Ščitomirja Vilharja iz znane družine Vilhar, industrialca iz druge polovice devetnajstega stoletja, ki je močno prispeval h gospodarskemu razvoju kraja kot lastnik žage in vsestransko angažiran v različnih dejavnostih. Med drugim je imel pomembno vlogo pri ustanovitvi tamkajšnjega gasilskega društva in bil njegov prvi predsednik. Kot v Novem listu z dne 15. septembra (str. 23) piše Željko Malnar, je ob odkritju kipa v Prezidu potekala manjša slovesnost, ki so se je udeležili številni krajanji in člani prostovoljnega gasilskega društva, o katerem je napisana tudi zanimiva monografija. Kip je postavljen tam, kjer je nekoč stala Vilharjeva žaga; narejen je

iz armiranega betona, podstavek pa iz klesanega kamna iz temeljev nedavno zrušene stoltnice hiše.

Marjana Mirković

23. september FF, Reka

Na reški filozofski fakulteti (FF) so s podpisom sporazuma odprli avstrijsko knjižnico, ki je s tremi tisoči naslovov pomembna obogatitev knjižnega fonda in pridobitev za študente na oddelku za germanistiko. Odprl jo je častni konzul Republike Avstrije Georg Gavrilović, čigar družina je zagotovila donacijo za nakup novih knjig, del fonda pa prihaja iz zapuščine znanih avstrijskih profesorjev germanistike. To je 61. avstrijska knjižnica na svetu in druga na Hrvaškem. Več: www.rijeka.hr.

Marjana Mirković

23. september HKD, Reka Zvoki goranskega kraja

V Hrvaškem kulturnem domu (HKD) na Sušaku je v nabit polni dvorani potekal večer z naslovom Zvoki goranskega kraja, ki ga je znova zelo uspešno organiziralo Društvo Goranov na Reki. Navzoče je po uvodni pesmi Gorski kotar moj pozdravila predsednica Društva Goranov Mirjana Rački, na odru, ki ga je popestrila navzočnost deklet in žena v goranskih narodnih nošah, pa so nastopili pevca Mirna in Željko Janeš, plesna skupina kulturnih društev iz Delnic in Prezida, delniška dramska skupina Goranski koraki, umetnika iz Ukrajine, ki Živita in delujeta v Zagrebu, Nataša in Vladimir Balyk, ter harmonikarji Josip Gašparac in Milan Čop (ded in vnuk), Dario Tomac, Damir Rukavina, Drago Šporčić in Veseli pajdaši, Matija Turk, Rajko Kovačić, Denis Kezele in kot presenečenje večera še mladi slovenski kantavtor in harmonikar Tomaž Boškin, ki ga je napovedovalec tudi posebej predstavil. Tomaž je s svojo skladbo Z boškarinom po Istri in Slakovo Ne prižigaj luči tako navdušil občinstvo, da ga je na oder priklicalo še dvakrat.

Uspešen in odlično organiziran večer, katerega program sta izpeljala Branko Pintar in Josip Pleše, vodila pa Slavica Kljajić in Davor Grgurić, se je končal s podelitvijo priznanj in skupnim nastopom vseh sodelujočih ter vabilom na še eno letošnjo prireditev, ki bo v Opatiji. Marjana Mirković

Claudia, Katarina in Stella. Foto: Marjana Mirković

Tomaž Boškin navdužil dvorano. Foto: Marjana Mirković

23.-24. september
Hotel Bonavia, Reka
Etnosmotra 2011

Prireditve Etnosmotra, na kateri organizacije narodnih manjšin na Reki predstavijo del svoje ustvarjalnosti, je letos potekala že petnajsto leto zapored.

Etnosmotro je v hotelu Bonavia znova napovedala okrogla miza na temo aktualnih vprašanj s področja varstva pravic narodnih manjšin. Z minuto molka na začetku srečanja so se navzo-

či poklonili spomínu na junija preminulo brez dvoma najaktivnejšo predstavnico manjšin na Reki Darinko Janjanin, zaslužno med drugim za vrsto aktualnih, odmevnih in odlično organiziranih omizij.

Na strokovni razpravi so sodelovali dr. Milorad Pupovac, dr. Žarko Puhovski, dr. Ivan Padjen, dr. Elvio Baccarini, dr. Nenad Mišević ter Ljubomir Miklić z ministrstva za upravo in predstavnica hrvaške vlade pri Evropskem sodišču za človekove pravice Štefica Staznik, ki je povedala, da na tem sodišču proti Hrvaški ne poteka noben postopek zaradi kršenja pravic narodnih manjšin. Omizje je pritegnilo veliko obiskovalcev, predvsem iz mestnih in županijskih oblasti ter manjšinskih organizacij, med njimi so bili tudi predsednik slovenskega manjšinskega sveta na mestni ravni Boris Rejec ter članice sveta Marija Birk, Ljudmila Barbalic in Marija Travner. Razprava, ki jo je moderiral dr. Miomir Matulović, je bila namenjena nedavnim volitvam manjšinskih svetov na lokalni in regionalni ravni ter predvsem odločitvam ustavnega sodišča, ki so razburile manjšinske poslance, in tudi na omenjenem omizju so vzbudile živahno soočanje mnenj. Sodišče je konec julija za neustavne razglasilo zadnje, lani sprejete spremembe Ustavnega zakona o pravicah narodnih manjšin, ki srbski manjšini zagotavljajo vnaprej zagotovljeno število sedežev v parlamentu, preostalim, manjšim manjšinam pa pravico do dvojnega glasovanja. Mnenja na omizju so bila deljena: poslanec srbske manjšine dr. Milorad Pupovac je ostro kritiziral odločitev sodišča, sprejeto mesec dni po koncu pridružitvenih pogajanj z Evropsko unijo in v času pred volitvami, ki ne dopušča tovrstnih sprememb, medtem ko je analitik dr. Žarko Puhovski menil, da dvojna pravica krši načelo enakopravnosti, a obenem menil, da manjšinam sicer velja zagotoviti dodatne pravice. Kot je med drugim dejal, *je bil edini realen način reševanja v amandmajih k socialistični ustavi Hrvaške torej, da obstaja posebna komisija za varstvo manjšinskih pravic, vendar da imajo vsi enako pravico do glasovanja*. Dodal je tudi, *da je opravičilo za dodatne pravice manjšin danes popolnoma zgrešeno, paradoks je v tem, da bi razlog za to bil takrat, ko so jih ubijali, a tega seveda ni nihče zahteval*. Svoje mnenje je sklenil z besedami, *da bi zaradi tega, kar je v dvajsetih letih storila manjši-*

nam, Hrvaška morala imeti slabo vest, vendar te ne gre reševati z volilnim zakonom. Zelo zanimiv je bil nastop znanega reškega profesorja dr. Nenada Miščevića, ki predava tudi na mariborski univerzi. Zavzema se za dodatne ukrepe pri varstvu narodnih manjšin in doseganju njihove enakopravnosti ter poudarja, da je celovita zaščita možna le v sistematičnem političnem okviru, ki zahteva zastopnost v parlamentu. Privilegiji pa so edini način za enakopravnost manjšin, pravi.

Manjšine, med njimi tudi slovenska, bodo na volitvah decembra letos glasovale kot doslej: ali za kandidate na strankarskih oziroma neodvisnih listah ali pa na posebni, manjšinski listi. Po zakonodaji ima slovenska manjšina skupnega poslanca z albansko, bošnjaško, črnogorsko in makedonsko manjšino. V dosedanjih dveh mandatih jo je tako - a le formalno - zastopal dr. Šemso Tanković iz vrst bošnjaške manjšine. Na zadnjih parlamentarnih volitvah slovenska manjšina ni imela svojega kandidata, na volitvah leta 2003 pa kar dva: poleg predsednika krovne organizacije slovenskih društev Darka Šonca, ki je na volitvah zbral 630 glasov in se uvrstil na drugo mesto, tik za izvoljenim poslancem dr. Šemsom Tankovićem, je bila med osmimi kandidati za skupnega poslanca petih manjšin tudi mlada Sanja Bakula z Reke. Predlagala jo je stranka Bebić Vladimir - Trešnji hrvaški blok, na volitvah pa je Sanja Bakula prejela 165 glasov in se tako uvrstila sicer na predzadnje mesto med kandidati, resnici na ljubo pa je treba reči, da gre tudi pri tej številki za spoštovanja vredno število volivcev glede na običajno slabe volilne odzive slovenske manjšine.

Marjana Mirković

Dr. Nenad Miščević. Foto: Marjana Mirković

Etnosmotra

Na predstavitvi letošnjega programa je svetovalka v oddelku za kulturo pri mestnih oblasteh Višnja Višnjic - Karković med drugim napovedala posodobitev načina predstavljanja kulturnih dogodkov v okviru Etnosmotre v prihodnje, v skladu s članstvom RH v EU. V okviru teh prizadevanj je Mesto Reka pripravilo prijavo na evropski razpis in program Evropa za državljanje/Tematsko omreževanje pobratenih mest. S projektom

Evropska etnična dediščina: Mesta, povezana z glasbo ima cilj odkrivati skupno evropsko kulturno dediščino na temo pomena varstva in ohranitve evropske kulturne nematerialne, glasbene dediščine. Poleg Mesta Reka kot prijavitelja projekta se načrtuje partnerstvo z mesti, kot so Bitola (Makedonija), Este, Trst (Italija), Czepele (Madžarska), Ostrava (Češka), Ljubljana (Slovenija) ter vključitev predstavnikov Srbije (Novi Sad) in Črne gore. V pripravo in izvedbo projekta bodo aktivno vključene manjšinske skupnosti na Reki. Kot spremljevalni program je leta 24. septembra v predverju Hrvaškega kulturnega doma (HKD) na Sušaku odprta razstava tradicijskih glasbil, ki sta jo postavili Šarna Selimović in Jolanda Todorović v sodelovanju z reškimi manjšinskimi organizacijami (Matica Slovačka, rusinsko in ukrajinsko kulturno društvo Rušnjak, KUD Bosna, KUD Fratellanza, Ruski dom in Skupnost Črnogorcev PGŽ).

Istega dne je v dvorani HKD potekala tudi folklorna prireditev, na kateri se je predstavilo sedem skupin z več kot sto plesalci, gosti iz drugih krajev Hrvaške in ob spremljavi orkestru. Na prireditvi Etnosmotre, organizirani v sodelovanju s Hrvaško glasbeno unijo, tokrat ni sodelovalo slovensko društvo KPD Bazovica.

Marjana Mirković

Poletna sezona planinske skupine

Planinci planinske skupine KPD Bazovica so bili v poletni sezoni (od junija do sredine septembra) 2011. leta izredno aktivni. Razen svojih izletov na Vršič in Dolomite, ko so osvojili dvatisočake Jalovec, Malo Mojstrovko in Monte Paterno, sodelovali na pohodu, posvečenem bazoviškim žrtvam, in pri orga-

nizaciji obnovitve Poti prijateljstva Snežnik - Snježnik, so se samostojno ali v sodelovanju z drugimi društvi povzpeli še na številne vrhove ali sodelovali pri drugih dogodkih. Osvajali so Kremen v Liki, Triglav, Šatorino na Velebitu, 3168 metrov visok Monte Pelmo v Italiji, Petzek (3283 m), Hochstadel (2860 m) in Kepo v Avstriji, Koroško Rinke in Grintovec v Karniških Alpah, najvišji vrh Črne gore Bobotov kuk, najvišji vrh Madžarske Kekeš (sicer skromnimi 1016 metri, a je vendarle najvišji vrh evropske države), če naštejemo le najznačilnejše dosežke. Potepalo se je po Fužinskih planinah, Pohorju, Veliki planini, Hleviški planini in Poreznu, Velebitu, Učki in Gorskem kotarju. Poskusi vzpona so bili na 3666 m visok Grosswenediger in 3252 m visoki Ankogel ali Mangart po plezalni poti od Belopeških jezer. Ti vzponi so uspeli le delno, najpogosteje zaradi vremenskih razmer. Družili so se s planinci in prijatelji iz PD Integral in SPD Trst.

Poteg tega so trije vodniki in dve mladi članici sodelovali na mladinskem planinskem taboru Čezsoča 2011 v organizaciji PD Snežnik iz Ilirske Bistrice.

Na vseh vrhovih so planinci s ponosom razvili zastavo planinske skupine ali nosili njen znak. Vsem planincem iskrene čestitke in zahvala za enkratno promocijo Slovenskega doma KPD Bazovica z Reke.

Darko Mohar

Dolomiti. Foto: Anita Hromin

Večletno sodelovanje in prijateljstvo ljubljanskih in reških planincev je obogatilo letošnji skupni izlet na Hahliče v Grobniških Alpah. O lepoti teh hribov so ljubljanski planinci dosti slišali, tako da so se končno morali tudi povzpeti nanje.

Pohod se je začel v Podkilavcu na Grobniškem polju, kjer so goste dočakali gostitelji. Po kratki pripravi je sledil dveurni vzpon čez Čeko do doma na Hahličih. Hahliči so trije majhni kali, pri katerih se voda iz najvišjega preliva v spodnja dva, ime pa je nastalo v grobniški čakavščini iz pomanjševalnice »kaliči«.

Dom so obnovili v zadnjih dveh ali treh letih. V njem lahko prespi tudi do petdeset ljudi. Oskrbniki doma, ki ga upravlja PD Obruč iz Dražic, so zelo prisrčni in gostoljubni. Večji del skupine je nadaljeval vzpon na 1357 metrov visoki Fratar, do katerega je od doma še dobra ura precej strmega vzpona skozi gost smrekov in bukov gozd. Sam vrh je deloma pokrit z rušjem, tako da ima od daleč podoba meniha, fratra. Razgledi z vrha so enkratni. Vidi se velik del reškega zaliva z otoki, Učka, Velebit, v ozadju pa vrhove Gorskega kotarja. Vzponu na Frater je sledila še enolončnica v domu, malo druženja in spust do Podkilavca. Od tam so se vsi odpeljali še v Slovenski dom na Reki. Tam so lep dan končali z ogledom doma, majhno osvežitvijo in veliko pogovora ter naredili načrt za skupni izlet naslednje leto, ko naj bi se našli na planini Pecol pod Montažem v Zahodnih Julijcih.

Darko Mohar

Skupni izlet. Arhiv Darko Moharja.

27. september
Galerija Zvonimir, Baška
5 sliko na sliko

Ob mednarodnem dnevu turizma je bila v Baški na otoku Krku odprta razstava starih razglednic Baške z naslovom Baška slikom na sliko. Razstava je vzbudila veliko zanimanje prebivalstva z otoka Krka, predvsem domačinov iz Baške, majhnega primorskega mesta na jugovzhodnem delu otoka, že več kot sto let povezanega s turizmom. Turizem je seveda zahteval graditev ustreznih infrastrukture. Del turistične infrastrukture so tudi razglednice, košček papirja, ki omogoča gostu, da pokaže svojim domačim ali prijateljem, kje je bil in kako mu je tam bilo. Prve razglednice Baške so bile izdane že konec 19. stoletja. Seveda je na starih razglednicah veliko podatkov, ne samo posnetek mesta. Iz njih lahko razberemo, kako se je takratno prebivalstvo oblačilo, kaj je delalo, kako se je družilo, kateri dogodki so se vrstili v posameznih letih. Vsaka razglednica zaživi, kadar kdo na njej kaj napiše in jo pošlje svojim. Iz teh tekstov se lahko vidi, kdo je bil gost, od kod je prišel, kakšne so njegove navade, kultura, pa še marsikaj drugega. Košček papirja tako poveže gosta in domačine.

Z Baško sta že od leta 1958 povezana Borut in Darko Mohar, ki sta se tega leta tja priselila s svojimi starši. Šolanje ju je odpeljalo na Reko

Z razstave. Foto: Lidija Tuškan Mohar

in v Ljubljano. Po končanem šolanju sta se vrnila, Darko na Reko in Borut v Baško. Darko in njegova družina so člani KPD Bazovica že več kot deset let. V preteklih letih je Borut zbral več kot 400 razglednic Baške, starih več kot 60 let. Nekatere imajo celo več kot 100 let. Del te zbirke sta se odločila pokazati občinstvu, s tem da je Darko letos znova posnel večji del prikazanih razglednic s približno istega položaja, s katerega so bili posneti originali. Tako se je občinstvo na razstavi lahko sprehodilo skozi Baško v prostoru in času in ugotovilo, kaj je turizem prinesel in kakšna je bila cena za to. Darko Mohar

28. september
Svet SNM Mesta Reka, Svet SNM PGŽ

Sveta slovenske narodne manjšine na mestni in županijski ravni sta se sešla na prvi in obenem skupni seji. Vodila sta jo predsednika Boris Rejec in Dimitrij Jelovčan Bulatović, navzoče seznanila s potekom vpisa novega vodstva v pristojni register, ki bo dovolil začetek uradnega poslovanja. Edina točka dnevnega reda glede programa je bil znova Kažipot, tokrat z druge, predvsem oblikovne plati, kajti člani menijo, da bi format moral biti večji, kar bi olajšalo branje in približalo fotografije, očitek pa leti tudi na račun zamud z izdajo in dostavo. Omenjen je še predlog, da bi glasilo postalo trimesečnik.

Kot navaja zapisnik, bo naslednja 26. oktobra. Marjana Mirković

28. september
Mestna hiša, Reka
EPK Maribor 2012

V polni dvorani Mestne hiše na Reki sta pomočnica programskega direktorja za mednarodno sodelovanje mag. Nataša Kos in kreativni producent za uprizoritvene umetnosti Rene Maurin v imenu Javnega zavoda Maribor 2012 predstavila projekt Maribor 2012 - Evropska prestolnica kulture (EPK). V imenu oddelka za kulturo mestnih oblasti je navzoče uvodoma pozdravila Nikolina Radič, zatem pa sta, žal brez mikrofona, nadaljevala gosta, ki so jima jo tehnične težave zagodle tudi pri predstavitvenem filmu, tako da je ta ostal slika brez tona.

Dejavnost v okviru EPK Maribor 2012 vključuje tudi partnerska mesta: Velenje, ki se bo osredotočilo na dogodke za otroke in svojo industrijsko dediščino; Ptuj, mesto, bogato z antičnimi najdbami in etnološkimi zanimivostmi, kot je kurent; Novo mesto kot mesto situl in bogato arheološko nahajališče ter mesto gledališke avantgarde, dogodkov roka in džez; Murska Sobota bo odražala pisano večkulturno navzočnost tamkaj živečih narodov in pripravila razstave; Slovenj Gradec z nazivom mesto, glasnik miru, ki mu ga je 1989 podelila OZN, bo poskrbel za dogodke s področja tradicionalnih obrti in projekte, povezane s tamkaj rojenim skladateljem Hugom Wolfom.

Gosta sta predstavila vse štiri osrednje programske sklope z naslovi: Terminal 12 kot simbol za odprtost do novih usmeritev v umetnosti, ki povezuje vse umetniške zvrsti, od opere in sodobnega plesa prek različne glasbe do filma, gledališča, vizualnih umetnosti, literature in arhitekture; sklop Mestni ključki bo s štiristo programi v mariborskem mestnem jedru in središčih partnerskih mest spremenil njihov utrip in k temu pritegnil tudi prebivalstvo; sklop Urbane brazde bo usmerjen v kulturo življenja in ohranitev dediščine na vseh področjih, cilj sklopa Življenje na dotik pa je po spletu v svet prenesti zaokroženo podobo dogajanja v okviru EPK in tako na globalni ravni povezati sodelujoče umetnike in občinstvo na EPK z virtualnimi.

Program bo januarja prihodnje leto slovesno napovedala premiera opere Črne maske Marija Kogoja v režiji Janeza Burgerja in izvedbi Opere in baleta SNG Maribor. Scenografijo bo zasnoval zagrebški tandem Numen, kostume Alan Hranitelj, koreografijo pa Edward Clug. Od predstav velja omeniti še gostovanje HNK iz Zagreba s predstavo Vojna in mir v režiji Tomaža Pandurja in koprodukciji Pandur Theaters, v kateri igra tudi Milena Zupančič, ter predstavo Funeral Fashion Show Dušana Jovanovića, v koprodukciji s SNG Nova Gorica, Dubrovniškimi poletnimi igrami in Teatrom Ulysses Brioni. Nataša Kos kot enega izmed hruncev prireditve napoveduje še nastop pianista Iva Pogoreliča in zagrebške filharmonije pod vodstvom dirigenta Dmitrija Kitajenka.

Celoten program še ni definiran, na spletni strani zavoda www.maribor2012.info bo ob-

javljen oktobra, zaradi finančnih sredstev pa ostaja odprto vprašanje nekaterih lokacij in infrastrukture oz. (še) nezgrajeni kulturni center, tako da to nekoliko spominja na vztrajne reške prijave za Sredozemске igre.

Predstavitev projekta EPK Maribor 2012 je pritegnila veliko zanimanje in zelo dober obisk, spremljali so jo zaposleni v mestni in županijski upravi za kulturo, muzejskih, galerijskih in spomeniških ustanovah ter knjižnicah, žal pa ni upravičila pričakovanj. Poleg tehničnih nerodnosti to predvsem velja za pripravo samo in nezadostno informativnost - sodelujoča sta bila pač iz programskega dela - ter ne nazadnje za težko sprejemljiv odnos do hrvaškega/srbskega jezika, enako v prejetem pisnem gradivu kot tudi v govoru gostje. Škoda, saj bi se z boljšo pripravo in nekaj pozornosti tem spodslajem lahko izognili.

Marjana Mirković

Zanimanje za EPK. Foto: Marjana Mirković

Maribor 2012 - EPK Predstavitev hrvaške kulture v okviru programa Kulturne ambasade

V okviru sodelovanja s hrvaškim ministrstvom za kulturo je predlaganih več dogodkov. S področja književnosti gre za program Pozor, pisatelji kuhajo, s katerim se bodo predstavili književniki Veljko Barbieri, Ivica Prtenjača, Senko Karuza, Zoran Ferić, Rober Mlinarec in publicist Zlatko Gall.

Od uprizoritvenih umetnosti je predlagan koncert ansambla Cellomania, skupine enajstih mladih violončelistov, ki jo vodi njen ustanovitelj Valter Dešpaļ, ugledni hrvaški violončelist in profesor na zagrebški glasbeni akademiji. V njej igra tudi Karmen Pečar, ugledna solistična in komorna glasbenica, profesorica na

Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani, ki je tudi koncertni mojster Cellomanie. Član te skupine je tudi Luka Šulić, znan iz slavnega dua s Stjepanom Hauserjem. Luka Šulić se je rodil leta 1987 v Mariboru, s petimi leti začel igrati violončelo in kot posebno nadarjen mlad glasbenik postal eden najmlajših študentov na zagrebški Akademiji za glasbo ter v razredu prof. Valtera Dešpalja z devetnajstimi leti tudi diplomiral. Član Cellomanie je tudi Tilen Artač, nagrajevani glasbenik iz dua s pianistom Juretom Godlerjem, s katerim sta v slovenski javnosti poznana kot odlična komedijanta, imitatorja in glasbenika. Tilen Artač je leta 2007 magistriral na zagrebški akademiji za glasbo pri prof. Valterju Dešpalju. V skupini igra tudi violončelistka Katja Melnikov, ki jima za seboj več koncertov in recitalov, za kar je prejela tudi več nagrad doma in v tujini.

Na programu bo tudi koncert Tamare Obrovac in ansambla Transhistría, v katerem igrata kitarist Uroš Rakovec iz Ljubljane in kontrabasist Žiga Golob iz Kranja.

Izmed gledaliških predstav bo na program uvrščena predstava Zagrebškega gledališča mladih (ZKM) z naslovom *To bi lahko bila moja ulica* v režiji Anice Tomić, ki je z Jeleno Kovačić napisala tudi scenarij. Predstava opozarja na nasilje med mladimi na Hrvaškem, posvečena pa je zagrebškemu maturantu Luki Ritzu in mladim, ki so vsak dan žrtve nasilja na naših ulicah.

Š področja vizualnih umetnosti bosta na programu dve potujoči razstavi: na odprtem bo postavljena razstava z naslovom *Arhitektura kot krajina: Morfologija sodobne arhitekture na Hrvaškem*. Predstavljenih bo štirideset arhitekturnih projektov, ki premišljajo odnos med arhitekturo in krajino; poleg hrvaških bodo predstavljena tudi dela nekaterih vodilnih svetovnih arhitektov, kot so Žahe Hadid, Norman Foster in Lebbens Woods, ki so se s svojimi projekti na Hrvaškem dotaknili te teme. Razstava je predstavljala Hrvaško na lanskem festivalu arhitekture v Londonu. Druga razstava z naslovom *Sodobno hrvaško oblikovanje bo postavila na ogled najzanimivejša dela z različnih področij oblikovanja, od grafičnega do modnega in industrijskega oblikovanja.*

Tretja bo razstava hrvaške scenografije, pred-

stavljena v okviru letošnjega nastopa na Praškem kvadrienalu 2011. Ukvarja se z avtorskim scenografskim delom, predvsem z vpogledom v ustvarjanje samostojnega umetnika Gorana Petercola (1949) in avtorskega kolektiva *Numen/For Use* (Sven Jonke, Christoph Katzler in Nikola Radeljković), že posamično uveljavljenih v svetu umetnosti. *Numen/For Use* so pri prvi scenografiji (*Inferno*, režiserja Tomaža Pandurja) 2005 za seboj že imeli realizirane projekte za ugledne izdelovalce pohištva, kot so Moroso, Capellini in Zanotta.

Marjana Mirković

NAPOVED OKTOBER

1. oktober

Grožnjan, Baredine, Pulj
Srečanje slovenskih društev 2011

Letošnje srečanje vseh slovenskih društev bo v Istri. Prvi obisk bo namenjen Grožnjanu, po katerem se bodo člani društev sprehodili z vodniki; pot bodo nadaljevali v Baredine, kjer si je mogoče ogledati muzej traktorjev na prostem in jamo, poskrbljeno pa bo tudi za kosilo. Sprejem v društvu SKD Istra v Pulju bo tudi priložnost za ogled razstave Istrske impresije akademskega slikarja Roka Zelenka. Prihod v hotel Brioni bo za predsednike/ce društev delovne narave. Kot po navadi se bodo sešli na neformalnem sestanku, v nadaljevanju pa bo program potekal v sproščenem ozračju in vedrem razpoloženju.

Organizator je Zveza slovenskih društev v sodelovanju s SKD Istra iz Pulja in drugimi društvii v Istri.

Marjana Mirković

3. oktober, 11.00

Mestna hiša, Reka
Človekove pravice in hrvaška evropska
perspektiva

V dvorani mestne hiše na Reki bo potekala javna razprava na temo *Človekove pravice in hrvaška evropska perspektiva*. Pobudnik dogodka

je podpredsednik hrvaške vlade za družbene dejavnosti in človekove pravice dr. Slobodan Uzelac, organizator pa Primorsko-goranska županija in njen Odbor za narodne manjšine v sodelovanju z Uradom Vlade RH za človekove pravice, katerega predstojnik Luka Maderić bo sodeloval v razpravi, skupaj s člani županijskih teles, pristojnih za to problematiko, ter s predstavniki mest in občin z območja PGŽ, medijev in civilne družbe.

Marjana Mirković

4. oktober, 18.00
Spominska galerija Aleksandar Rukavina,
Brtonigla

V počastitev spomina na kiparja Aleksandra Rukavino, pobudnika likovne kolonije, iz katere je začelo v Grožnjanu nastajati mesto umetnikov, bo v njegovi spominski galeriji potekal kulturni večer v organizaciji občine Brtonigla. Predstavljena bo knjiga Grožnjan, istrsko mesto umetnikov, avtorja akademskega slikarja Roka Zelenka, odprta pa bo razstava njegovih del, na ogled pa bodo tudi skulpture iz kamna, delo italijanskega kiparja Walterja Fingola iz mesta San Stino di Livenza.

Marjana Mirković

Spominska galerija Aleksandra Rukavine.
Arhiv Roka Zelenka.

6. oktober, 13.00
Park Mlaka
Posaditev lipe

Na razstavi fotografske skupine KPD Bazovica z naslovom Reški parki in industrijska dediščina so se mladi člani z vodstvom društva dogovorili o donaciji sadike lipe kot slovenskega simbola, in sicer v okviru kampanje Ena mati, en svet.

Posadili jo bodo v parku na Mlaki, in kot je povedala vodja skupine Petra Aničič, so se za to lokacijo odločili zato, ker so se člani društva prva leta po ustanovitvi zbirali ravno na območju Mlake, zato ima ta za društvo tudi poseben pomen.

6. oktober, 17.30
Hotel Palace, Opatija
Duša Fischinger: Zanderjev inštitut

Kot nam je prijazno sporočila profesorica Duša Fischinger iz Ljubljane, Opatijo pogosto obiskujejo tudi številni upokojeni zdravniki iz Slovenije, člani Sekcije upokojenih zdravnikov pri Zdravniškem društvu Slovenije, in v prvem tednu v oktobru tradicionalno letujejo v Hotelu Palace. Nekateri so tudi člani Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture, v katerem aktivno sodeluje tudi ona. Letos so sklenili ta oddih obogatiti tudi s predavanjem o izredno zanimivi zgodovini Opatije v povezavi z Mediko mehničnim inštitutom Gustava Zanderja, ki je od leta 1904 deloval v Opatiji v Vili Stein (Vila Dora).

Opatija pa je tudi za Dušo Fischinger in njeno družino prednostno mesto, na katero je posebej navezana, glede na to, da so njeni predniki pomembno prispevali k razvoju mesta in napredku. Del tega delovanja nam je 7. decembra lani predstavila tudi v zelo zanimivem predavanju v organizaciji obeh slovenskih manjšinskih svetov v Slovenskem domu na Reki, na katerem smo se seznanili s pomembno vlogo njenega pradedka dr. Juliusa Glaxa v turističnem razvoju Opatije. Duša Fischinger tokrat pripravlja predstavitev Zanderjevega inštituta, o katerem je bil skupni prispevek še dvema avtorjema, dr. Janezem Fischinger-

jem in dr. Alešem Fischingerjem iz ljubljanskega kliničnega centra, objavljen v časopisu Acta Medico-Historica Adriatica (AMHA) v lanski številki 2. Časopis ureja dr. Ante Škrobonja z reške medicinske fakultete, tudi aktiven član in dolgoletni predsednik hrvaškega Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture, ki že vrsto let plodno sodeluje s sorodno slovensko organizacijo.

Zanderjev inštitut in nekateri eksponati so predstavljeni tudi na razstavi o zgodovini turizma na Jadranu v opatijski vili Angiolina. Kot pišejo avtorji članka v časopisu AMHA, je bil med tremi najbolj oglaševanimi sanatoriji v Opatiji na začetku dvajsetega stoletja, do prve svetovne vojne. Bil je v lasti dr. Steina. Avtorje članka je zanimal dr. Gustav Zander (1835-1920), učitelj telesne vzgoje, zdravnik in univerzitetni predavatelj medicinske gimnastike na univerzi v Stockholmu, predhodnik fizioterapije in fitnesa. Konstruiral je številne naprave, ki so omogočale stalno in enakomerno gibanje posameznih telesnih delov in nadomeščali ročno masažo. Prvi inštitut je ustanovil na Švedskem, se predstavil na svetovnih razstavah v Filadelfiji (1876) in Parizu (1878), kar mu je prineslo svetovni ugled. Pod njegovim imenom so se začeli odpirati t. i. medikomehantični inštituti in leta 1911 so jih naštel že 202. Opatija ga je dobila leta 1904, nameščen je bil v pritličju Vile Stein, v današnji Vili Dora. Njihovo vlogo je spremenila vojna, kriza 1929 jih je uničila, takrat je verjetno prenehal delovati tudi v Opatiji. Več deset let pozneje so začeli nastajati studii za fitnes, ki v veliki meri uporabljajo posodobljene naprave, ki jih je konstruiral in uvedel v prakso že dr. Gustav Zander. Več: www.hrcak.srce.hr.

Marjana Mirković

Naprave dr. Zanderja. Arhiv Duše Fischinger.

7. oktober

Filozofska fakulteta, Reka
Severnojadranski zgodovinski panoptikum
Mednarodno znanstveno srečanje

Na filozofski fakulteti na Reki bo potekalo znanstveno srečanje z naslovom Severnojadranski zgodovinski panoptikum. Namenjeno bo skupni zgodovini treh narodov, italijanskega, hrvaškega in slovenskega, na tem območju v 20. stoletju, s poudarkom na kontroverznih vprašanjih v njihovi nacionalni zgodovini. Med drugimi bodo sodelovali Jože Pirjevec z univerze na Primorskem (Vloga zgodovine v italijanski politični misli, danes: Primer fojbe), Marta Verginella z univerze v Ljubljani (Zgodovinjene severnojadranskega prostora: od nacionalnih zgodovin k navzkrižni zgodovini?), Gorazd Bajc z univerze na Primorskem (Londra, Washington e le foibe: come valutate i documenti britannici e americani relativi agli arresti, alle deportazioni e alle esecuzioni nelle Venezia Giulia dopo il primo maggio 1945) in Nevenka Troha z ljubljanskega inštituta za novejšo zgodovino (Slovensko-italijansko bratstvo. Pogledi na vlogo Italijanov v slovensko-italijanski anti-fašistični uniji).

Srečanje bo potekalo v italijanskem, slovenskem, hrvaškem in angleškem jeziku, referati pa bodo v celoti objavljeni v dvojni številki Časopisa za zgodovino Zahodne Hrvaške (2011-2012.).

Marjana Mirković

11. oktober, 18.00

ZRC UP, Koper
Slovensko-hrvaško sosedstvo: Hrvatsko-slovensko susjedstvo
Slovensko-hrvaški obmejni prostor:
etnične vzporednice med popisi
prebivalstva po letu 1991

V knjižnici Znanstveno-raziskovalnega središča (ZRS) Univerze na Primorskem (UP) v Kopru bo sta potekali dve predstavitvi.

Zbornik z naslovom Slovensko-hrvaško sosedstvo: Hrvatsko-slovensko susjedstvo je izšel v zbirki Annales, uredila sta ga dr. Darko Darovec

in dr. Petar Strčić, ki ga bosta tudi predstavila, o njem pa bosta spregovorila še geograf in nekdanji slovenski veleposlanik na Hrvaškem dr. Milan Orožen Adamič in literat Milan Rakovac.

Večer se bo nadaljeval s pogovorom o publikaciji Slovensko-hrvaški obmejni prostor: etnične vzporednice med popisi prebivalstva po letu 1991 avtorjev znanstvene svetnice na ljubljanskem Inštitutu za narodnostna vprašanja (INV) dr. Vere Kržišnik Bukič in znanstvenega sodelavca na INV dr. Damirja Josipoviča. Zbornik, katerega recenzenta sta red. prof. dr. Anton Gosar in izr. prof. dr. Duška Knežević Hočevar, je kot tretji zvezek izšel v zbirki Medetnični odnosi v obmejnem prostoru med Slovenijo in Hrvaško, ki od sredine devetdesetih let nastaja na INV, njena urednica pa je dr. Vera Kržišnik Bukič. Zbornik predstavljamo v rubriki Novo na knjižnih policah.

Marjana Mirković

12. oktober, 9.00

GZS, Ljubljana

Konferenca slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov

V prostorih Gospodarske zbornice Slovenije v Ljubljani bo potekala sedma Konferenca slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije. Pokrovitelj dogodka je Slovenska akademija znanosti in umetnosti, organizator pa Svetovni slovenski kongres. Srečanje želi povezati slovenske znanstvene in strokovne kroge ter omogočiti medsebojno spoznavanje strokovnjakov. Več: www.ssk.si

13. oktober, 20.00

Hrvaški glasbeni zavod, Zagreb

Svečani koncert v počastitev osemdesetletnice Prerada Detička

Ob letošnji osemdesetletnici Prerada Detička, hornista, ki je s svojo bogato dejavnostjo in izjemno kariero zaznamoval glasbeno in kulturno življenje v Zagrebu, bo v Hrvaškem glasbenem zavodu slovesen koncert. Nastopili bodo njegovi nekdanji študenti in njihovi učenci, člani Hrvaškega društva hornistov pod vodstvom Pavla Dešpalja. Pokrovitelj je hrvaški predsednik dr. Ivo Josipović.

Poseben večer ob letošnjem jubileju so svojemu več kot petdeset let zvestemu članu pripravili tudi v društvu Slovenski dom v Zagrebu. Več v zadnji številki glasila Novi odmev na spletni strani www.slovenci.hr.

Marjana Mirković

13.-15. oktober

Istrska zbornica, Poreč

150 let IDZ v Poreču

V Poreču bo potekalo mednarodno znanstveno srečanje z naslovom 150 let od vzpostavitve Istrskega deželnega zbora (IDZ) v Poreču, ki ga organizirata Istrsko zgodovinsko društvo iz Pulja in Domoznanski muzej za območje Poreča.

Sodelovali bodo hrvaški, slovenski, italijanski in drugi zgodovinarji in raziskovalci, ki se ukvarjajo s političnim, družbenim in gospodarskim razvojem Istre v drugi polovici devetnajstega stoletja.

Svoje prispevke bodo med drugimi predstavili Salvator Žitko iz Zgodovinskega društva za južno Primorsko iz Koprna (Politični in nacionalni antagonizmi v Istrskem deželnem zboru na prelomu 19. in 20. stoletja in prenos njegovih zasledanj v Koper v letih 1899-1910), Antoni Cetnarowicz z Jagelonske univerze iz Krakowa (Borba za uvedbo enakopravnosti hrvaškega in slovenskega jezika v Istrskem zboru), znanstveni svetnik ZRC SAZU v pokoju Branko Marušič (Mesto in vloga slovenskega jezika v goriškem deželnem zboru) in Nadja Terčon iz Pomorskega muzeja Sergej Mašera v Piranu (Pomorska vloga severozahodne Istre v 2. polovici 19. stoletja). Več: www.porec.hr, www.ipd.hr.

Marjana Mirković

14. oktober, 18.00

Marunada, Lovran

V okviru letošnje Marunade bo v kulturnem programu na prostem med drugimi nastopila tudi pevska skupina Encijan, ki deluje pri mešanem pevskem zboru SKD Istra v Pulju. Vodi jo Paola Stermotič.

18. oktober, 18.00
Art kino Croatia, Reka
Smuk s Himalaje

V reškem kinu Croatia bo na sporedu film z naslovom Skiing 7 Summits, sledila bo tribuna. Organizator dogodka, na katerem se bo predstavil znani slovenski alpinist in ekstremni alpski smučar Davo Karničar, je planinska skupina KPD Bazovica v sodelovanju z reškim oddelkom za kulturo. Vstop je prost.

21. oktober, 19.00
Galerija Herman Pečarič, Piran
Mladen Ivančič, keramične skulpture

V organizaciji Obalnih galerij Piran in tamkajšnje mestne občine se bo reški keramik Mladen Ivančič samostojno predstavil z razstavo v galeriji Herman Pečarič. Umetniku, čigar dela so zaradi izvirnosti posebej prepoznavna, je priložnost za samostojno predstavitev prinesla nagrada na lanskem ex tempore v Piranu. Mednarodna strokovna žirija v sestavi Franco Bertoni (Faenza, Italija), Iztok Maroh (Maribor), Blaženka Šoić Štebih (Varaždin) in Tatjana Širk (Koper) je izmed 112 prijavljenih del izbrala 55 in podelila 4 razpisane nagrade. Za najizvirnejše delo jo je prejel Mladen Ivančič, reški potomec slovenskih korenin.

Kot so ob razstavi zapisali na spletu www.obalne-galerije.si, je Mladen Ivančič med tistimi privilegiranimi keramiki, ki jim je uspelo v razmeroma kratkem času iz začetnega, ljubiteljskega oblikovanja svoje izdelke postaviti prav v vrh bogate sodobne keramične produkcije na Hrvaškem. Njegove skulpture so v zadnjih letih vedno bolj prepoznavne tudi v tujini. Na Mednarodnem ex-tempore keramike v Piranu je prvič sodeloval leta 2006. Takrat, pa tudi vsa leta zatem se je njegova keramika uvrstila v ožji izbor razstavljenih del. Lanska nagrada za najizvirnejše delo, ki jo je podelila mednarodna žirija, je tokratna razstava. Zastavljena je kot prerez avtorjevega dosedanjega dela, čeprav razstavljene skulpture učinkujejo precej enovito. ... Nakazane organske forme živalskih bitij so postavljene zunaj našega časa in prostora. Živijo drugje, prihajajo iz oddaljenih svetov. Od tam prihajajo tudi arheološkim najdbam

podobni predmeti, ki nas spominjajo na uporabno keramiko, orodja, stroje in instrumente, za katere ne vemo natančno, čemu in komu so služili. Prepletanje organskih in mehanskih oblik, mutacije enih in drugih, avtorsko interpretiranje živega in neživega zasledimo v celotnem opusu. Mladen Ivančič (Reka, 1969), po izobrazbi ekonomist, se z oblikovanjem keramike ukvarja že vrsto let. Temeljno znanje, ki ga je pridobil leta 1996, je dopolnjeval na različnih delavnicah in kolonijah ter kmalu postal prepoznaven po izrazito osebnem slogu v oblikovanju keramike. Njegove keramične skulpture izstopajo tudi po osebnem tehnološkem pristopu in jih lahko razvrstimo v nekaj različnih ciklov značilnih biomorfnih, konstruktivističnih in arheoloških oblik. Osebnostno in skupinsko je od leta 2007 razstavljal predvsem doma. Prejel je številne nagrade, trikrat je bil nagrajen na Mednarodnem ex-tempore keramike v Piranu, opozoriti pa velja predvsem na letošnjo prvo nagrado na II. hrvaškem trienalu keramike v Zagrebu. Od leta 2008 je član hrvaškega keramičnega združenja Kerameikon iz Varaždina. Živi in ustvarja na Reki, zaposlen je v državnem inšpektoratu na Reki. Več: www.obalne-galerije.si

Marjana Mirković

Iz vabila. Foto: www.obalne-galerije.si

26. oktober, 18.00
Svet SNM Mesta Reka, Svet SNM PGŽ
Redna seja

Na sedežu svetov v Slovenskem domu KPD Bazovica na Reki bo, kot je napovedano v zapiski s prve in skupne seje 28. septembra, potekala druga, prav tako skupna seja slovenskih manjšinskih svetov, izvoljenih na letošnjih volitvah. Seji bosta predvidoma vodila predsednika Boris Rejec in Dimitrij Jelovčan Bulatovič.

26. oktober, 19.00
Slovenski dom, Zagreb
Dan reformacije

Društvo SKD Slovenski dom v Zagrebu bo tudi letos praznovalo dan reformacije. Tokrat bo recitator Luka Bregar recitiral Trubarjeve monologe iz gledališke predstave *Moji lubi bratje inu Sloveni*. Tekst je nastal na podlagi romana Mimi Malenšek *Plamenica* ter dostopnih pridig in drugih nagovorov Primoža Trubarja. Po predstavi bo tradicionalna Trubarjeva malica. Več: www.slovenci.hr

IZ DRUGIH DRUŠTEV IN SVETOV

28. september
SKD Istra, Pulj

V galeriji društva SKD Istra v Pulju je na ogled razstava akademskega slikarja Roka Zelenka z naslovom *Istrske impresije*, obenem pa so predstavili tudi njegovo letos izdano knjigo *Grožnjan, istrsko mesto umetnikov*, katere založnik je puljsko društvo.

Razstavo in knjigo je predstavila Narcisa Bolšec, ki je v monografiji o Grožnjanu napisala tudi predgovor, o njenem nastajanju pa je spregovoril še avtor. V društvu Istra želijo z razstavo Roka Zelenka tudi popestriti letošnje srečanje vseh slovenskih društev na Hrvaškem, ki bo potekalo v Pulju 1. oktobra.

Knjiga *Grožnjan, istrsko mesto umetnikov* je bila pred tem 7. septembra predstavljena tudi v Pretorski palači v Kopru, kjer je o njej spregovoril Dean Mehmedović, dogodek pa je z glasbenim nastopom obogatil kitarist Predrag Marič.

Marjana Mirković

5 predstavitev v Kopru. Arhiv Roka Zelenka.

NOVO NA KNJIŽNIH POLICAH

Slovensko-hrvaški obmejni prostor:
etnične vzporednice med popisi
prebivalstva po letu 1991
Damir Josipovič in Vera Kržišnik Bukič

Zbirka *Medetnični odnosi v obmejnem prostoru med Slovenijo in Hrvaško*

Urednica zbirke: dr. Vera Kržišnik Bukič
Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana
2010

Maja v Ljubljani in septembra v Kopru je za zainteresiranemu, v glavnem strokovnemu občinstvu predstavljena ta obsežna, za slovensko manjšino na Hrvaškem nova pomembna publikacija. Avtorja sta oba sodelavca INV, znanstvena svetnica dr. Vera Kržišnik Bukič, še vedno osrednje ime za vse, zainteresirane za proučevanje položaja slovenske manjšine na Hrvaškem, in znanstveni sodelavec dr. Damir Josipovič, geograf in demografski strokovnjak, ki se je specializiral prav za metodologijo popisov prebivalstva ter etnične in migracijske dinamike.

V celotnem procesu ustvarjanja publikacije s področja tematike, ki jo - v okviru problematike državne razmejitve med Slovenijo in Hrvaško, nastale po njuni osamosvojitvi - bremeni politična konotacija, je avtorja, kot pišeta v predgovoru, vodil le splošni znanstvenoraziskovalni izziv, ki se raziskovalcem navadno poraja ob novih družbenih pojavih. Bistvena spodbuda za delo sta bili predhodno objavljeni raziskavi za celoten slovensko-hrvaški obmejni prostor: prvi zvezek je obravnaval zadevno etnično popisno gradivo na ravni naselij obmejnih občin, drugi je bil posvečen rezultatom terenske raziskave na sedmih zrcalnih točkah vzdolž celotne meje.

Tokrat, v tretjem zvezku, avtorja dodajata nova raziskovalna spoznanja, in sicer primerjavo popisnih podatkov ljudskega štetja o narodnosti pripadnosti in maternem jeziku med letoma 1991 in 2001 (RH) oz. 2002 (RS), ob strokovnem kartografskem prikazu na prostorski ravni nekdanjih občin (1991). V slovenskem delu gre za območje osemnajstih obmejnih občin od Lendave do Pirana in Izole, v hrvaškem delu obmejnega območja pa za obseg sedemnajstih občin od Čakovca do Buj. Najrazličnejše primerjave pa so bile težavne, predvsem zaradi nove administrativno-upravne stvarnosti glede na stanje leta 1991. Primerjava popisnih statistik na ravni medpopisnih sprememb na različnih teritorialnih ravneh je v analizo na Hrvaškem prvič vključila prostorsko raven županij, kar - ob novih, prostorsko manjših občinah kot leta 1991 - pomeni tudi podlago za prihodnje raziskovanje tem s tega področja. V pomoč drugim raziskovalcem bodo lahko tudi nekateri novi pristopi pri poteku analitske obdelave popisnih podatkov o etnični pripadnosti, pripravljeni za kartografsko predstavitev. Vzpostavljen je model raziskovanja, s katerim bi se lahko v daljšem časovnem nizu tudi v prihodnje spremljala in analizirala etnična dejstva na obmejnem prostoru. Rezultati takšnih raziskav imajo lahko, kot avtorja opozarjata v uvodu, tudi pomembno uporabno vrednost za širše družbeno okolje. Ali bo to pa temen znalo (in hotelo) prepoznati, pa je drugo vprašanje, zlasti glede na dejstvo, da je med izidom drugega in tretjega zvezka kar desetletni premor.

V svojem drugem tematskem sklopu se delo osredotoča na pravni in sociološki pojav manj-

šinstva pri Slovencih na Hrvaškem in Hrvatih v Sloveniji, kot se je razvil v obdobju po letu 1991, pri čemer pa se avtorja nista omejila le na obmejni prostor. Predstavitvi normativne ravni manjšinske ureditve v obeh državah sledi komparativna analiza dokumentov in državnih politik Republike Slovenije do slovenske manjšine na Hrvaškem in hrvaške v Sloveniji ter Republike Hrvaške do slovenske manjšine na Hrvaškem in hrvaške v Sloveniji. Delo med drugim opozarja na to, da slovensko manjšino na Hrvaškem slovenska država v primerjavi z drugimi sosednjimi državami zapostavlja. Omenja tudi izbris imena Slovencev iz preambule hrvaške ustave leta 1997 in ozadje mlačnega protesta RS ter različni, zamejski in izseljenjski status Slovencev na Hrvaškem, ki ga je leta 2006 zakoličil Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja. To poglavje se končuje s predlogom (str. 146), da če se zadržimo le na omenjeni formulaciji 5. člena ustave RS ter ob hkratni vprašljivosti in preživelosti koncepta avtahtonosti, potem bi bilo mogoče, skladno z ustavo RS, k slovenskim manjšincem pristeti preprosto vse Slovence, ki živijo v sosednjih državah in državah naslednicah SFRJ. Predstavljena rešitev naj bi na mestih političnega odločanja o tem vprašanju ne bila sporna, saj bi gotovo ugodno vplivala vsaj na vzdrževanje številčnosti opredeljevanja za Slovence. Obenem je dodano, da se spoznanja in sugestije raziskovalcev v politiki včasih upačevajo, včasih pač ne.

Publikacija ima več kot dvajset strani dolg izčrpen seznam ključnih bibliografskih enot znanstvene, strokovne in tudi publicistične literature, nastale predvsem v zadnjih dveh desetletjih, ki sta jo avtorja po izbranih pomembnejših delih znotraj posameznih vrst tudi na kratko komentirala. Gre za vsestransko uporabno delo, namenjeno sicer predvsem raziskovalcem, ki pa bo zaradi obilice podatkov, novih informacij in spoznanj koristno kot študijsko gradivo za študente in dobrodošlo tudi vsem, ki se ukvarjajo z načrtovanjem razvojne in drugih politik na državni in nižjih ravneh v celotnem obmejnem prostoru ter seveda tudi za slovenske organizacije na Hrvaškem. Naj dodamo še navedbo avtorjev, da ima publikacija po letošnjem popisu prebivalstva, ki je opravljeno le na Hrvaškem - kjer se sicer objava popisnih podatkov še pričakuje, slovenskega

klasičnega popisa z vključenim vprašanjem o narodni pripadnosti prebivalstva pa po več kot celnem stoletju zaporednih desetletnih ljudskih štetij ni in menda ne bo več -, še to vrednost, da je zadnja, ki je celotni slovensko-hrvaški obmejni prostor lahko obravnavala sinhrono in diahrono.

Marjana Mirković

NESPREGLEDANO

Slovenščina in Novi list

V tej rubriki smo v junijski številki (str. 25) opozorili na težave reškega in županijskega slovenskega manjšinskega sveta pri objavi plačanega oglasa v hrvaških dnevnikih (samo) v slovenščini, kar je veljalo tudi za Novi list. Kot nam je bilo rečeno, so praviloma vse objave v hrvaščini, v primeru tujega jezika pa jih mora obvezno spremljati hrvaški prevod. Spomin sicer pravi drugače. Ker ni bilo izbire, sta sveta takrat sprejela dodatne stroške in tako v slovenščini in hrvaščini objavila obvestilo o manjšinskih volitvah in povabilo zainteresiranim rojakom h kandidaturi. O tem, da so v No-

vem listu vendarle možne objave samo v tujem jeziku in brez prevoda, pa smo se lahko prepričali v tiskanem izvodu z dne 2. septembra, v katerem je bil na strani 21 objavljen oglas samo v angleščini.

Opozorili smo tudi že, da sta oba sveta marca letos naletela na zavrnitev objav v slovenščini v mesečnem napovedniku Rijeka info, prilogi Novega lista, katere izdajo sofinancira Mesto Reka, ki je bilo s tem tudi seznanjeno.

Z dejstvi, ki pričajo o nesprejemljivem odnosu do slovenskega jezika, zlasti v časopisu, v katerem je bila slovenščina - vsaj v napovedih, oglasih in obvestilih - navzoča od prvih desetletij izhajanja, danes pa je omejena le na osmrtnice, je urednica kot nekdanja predsednica slovenskega manjšinskega sveta na županijski ravni poleg pristojnih naslovov seznanila tudi članico Odbora strokovnjakov Sveta Evrope za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih dr. Vesno Crnić Grotič, ki bo, kot je napovedala, to informacijo prenesla Odboru za manjšinske jezike Sveta Evrope.

Marjana Mirković

AKTUALNO

Razpis 2012

Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu je 23. septembra objavil Javni razpis za razpisno področje A v letu 2012: finančna podpora avtohtonim slovenskim narodnim skupnostim v zamejstvu. Prijavijo se lahko pravne in fizične osebe, okvirna višina sredstev za sofinanciranje programov in projektov avtohtonih slovenskih narodnih skupnosti v sosednjih državah v letu 2012 znaša 6.800.000 evrov. Dokumentacija je na spletni strani <http://www.uszs.gov.si> pod rubriko Javne objave in na spletnem portalu <http://www.slovenija-danes.slovinci.si>. Prosilci iz Republike Hrvaške svoje vloge pošljejo ali osebno predložijo na sedež Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, Masarykova 13/1 v Zagrebu. Rok za oddajo vlog je vključno 28. oktober 2011 ali tega dne do 15. ure na ome-

njenem naslovu. Odločbe o dodelitvi sredstev za vse prosilce bodo izdane najpozneje 31. 1. 2012. Več: www.uszs.gov.si
Marjana Mirkovič

ZANIMIVOSTI

Tisoč let blejskega gradu

Na Bledu so s srednjeveškimi in baročnimi upodobitvami praznično zaznamovali tisočletnico prve omembe Blejskega gradu v pisnih virih, ki sega v 22. maj 1011. Gre za darilno listino, s katero je nemški kralj Henrik II. Blejski grad pod takratnim nazivom Castellum Veldes podaril brixenškemu škofu Adelberonu. Blejski grad, ki je najstarejši na Slovenskem, je bil upravno središče brixenške zemljiške posesti na Gorenjskem. O lepotah gradu in samega Bleda, ki se v srednjeveških virih omenja v nemški obliki Veldes, so glas širili ugledni popotniki, med njimi tudi Janež Vajkard Valvasor v Slavi vojvodine Kranjske iz leta 1689. Praznični dogodki so se vrstili tudi na blejski promenadi in jezeru. Na praznično nedeljo je Bled obiskala godba na pihala iz Brixna, kulturne prestolnice južne Tirolske. Oba kraja sta bila z manjšimi prekinitvami zgodovinsko povezana vse od leta 1004 do leta 1858, danes pa se mesti, ki sta svoje sodelovanje okronali s pobratenjem, povezujeta predvsem na kulturnem področju. Več: www.rtvsl.si
Marjana Mirkovič

Slovenska kolišča na Unescovem seznamu svetovne dediščine

Odbor za svetovno dediščino je согласно uvrstil serijsko nominacijo Prazgodovinska kolišča okoli Alp na seznam svetovne dediščine. Prazgodovinska kolišča okoli Alp zajemajo izbor 111 od skupno le 1000 znanih arheoloških najdišč kolišč v šestih državah okoli Alp (Švica, Avstrija, Francija, Nemčija, Italija in Slovenija). Spomeniško območje sestavljajo ostanki prazgodovinskih koliščarskih naselbin iz obdobja od 5000 do 500 let pred našim štetjem. Republika Slovenija je imela do zdaj kot naravno vrednoto na seznamu svetovne dediščine vpisane samo Škocjanske jame. Več: www.rtvsl.si
Marjana Mirkovič

ŠTUDIJ IN ŠTIPENDIJE V RS

Arhitekturna delavnica za vpis na FA UL

A.delavnica (A.radionica) na Reki bo 5. novembra znova začela priprave na izpit nadarjenosti na ljubljanski fakulteti za arhitekturo. V okviru sekcije mladih pri reškem društvu arhitektov so jo lani zelo uspešno organizirale Gorana Stipeč, Nika Keller in Jana Mikuličič. Prijave po elektronski pošti na naslov a.radionica@yahoo.com in na telefonu (Gorana: 091 925 15 26, Nika: 095 806 66 20 in Jana: 098 190 99 60).
Marjana Mirkovič

Veleposlaništvo Republike Slovenije v RH
Alagovičeva 30, 10 000 Zagreb, RH
Veleposlanik: Vojko Volk
Konzularni oddelki, uradne ure:
ponedeljek od 9.00 do 12.00
streda od 9.00 do 12.00 in od 14.00 do 16.00
petek od 9.00 do 12.00
tel.: + 385 1 63 11 014, + 385 1 63 11 015
faks: + 385 1 46 80 387
e-l. pošta: vrz@gov.si
internetna stran: <http://zagreb.veleposlanistvo.si>
Državljanom RS je v nujnih primerih zagotovljen kontakt z dežurnim diplomatom:
med tednom: od 16.30 ure
konec tedna in med prazniki: 24 ur
tel.: +385 98 462 066
Generalni konzulat RS, Split
Častni konzul Branko Foglč
tel./faks: +385 21 389 224
e-l. pošta:
generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr
uradne ure: ponedeljek-petek od 9.00 do 13.00